Sprawdzian: Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej, XVII w. (klasa 2 liceum)

Grupa A

Historia: Wazowie na tronie, wojny XVII wieku i kryzys państwa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Potop szwedzki (1655-1660), czyli najazd Szwecji na Rzeczpospolitą, przyniósł m.in.:

(A) trwałe wcielenie Pomorza Gdańskiego i Wielkopolski do Szwecji na mocy pokoju kończącego wojnę
(B) utratę przez Rzeczpospolitą niepodległości na rzecz Rosji i koronację cara na króla polskiego
(C) pokój w Oliwie zawarty jeszcze przed rozpoczęciem najazdu, co pozwoliło uniknąć zniszczeń w kraju
(D) ogromne zniszczenia gospodarcze i demograficzne kraju oraz heroiczną obronę Jasnej Góry w Częstochowie

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Powstanie Chmielnickiego, wybuchłe w 1648 roku na Ukrainie, było skierowane przede wszystkim przeciw:

(A) władzy carów rosyjskich i przymusowej rusyfikacji Kozaków
(B) dominacji polskiej szlachty i uciskowi Kozaków oraz chłopów
(C) panowaniu tureckiemu i najazdom Tatarów krymskich na Ukrainę
(D) władzy hospodarów mołdawskich i ich roszczeniom do Podola

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Ugoda hadziacka (1658 r.) przewidywała przekształcenie Rzeczpospolitej Obojga Narodów w:

(A) federację czterech równorzędnych państw: Polski, Litwy, Ukrainy i Mołdawii
(B) unię trzech równorzędnych podmiotów: Korony, Litwy i Księstwa Ruskiego
(C) protektorat kozacki pod zwierzchnością polskiego króla bez praw politycznych Kozaków
(D) dwuczłonową unię Korony i Litwy z wyłączeniem Ukrainy z władzy Rzeczpospolitej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Potop szwedzki (1655-1660) był:

(A) polską ekspedycją militarną zakończoną zajęciem Sztokholmu
(B) wojną polsko-rosyjską o ziemie Ukrainy
(C) szwedzką inwazją, która czasowo zajęła większość ziem Rzeczypospolitej
(D) sojuszem polsko-szwedzkim skierowanym przeciw Brandenburgii

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

RP XVII w.:

1. Traktaty welawsko-bydgoskie: suwerenność Prus Książęcych.	**P**	**F**
2. Rokosz Zebrzydowskiego obalił króla.	**P**	**F**
3. Andruszowski: lewobrzeżna Ukraina dla Rosji.	**P**	**F**
4. Unia hadziacka — trójczłonowe państwo.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij zdania: (1) Zwycięska bitwa Jana III Sobieskiego z Turkami w 1683 roku rozegrała się pod (1) _____ . (2) Wodzem powstania kozackiego z 1648 roku był (2) _____ .

(1) do wyboru: Wiedniem / Kłuszynem / Beresteczkiem / Kircholmem

(2) do wyboru: Bohdan Chmielnicki / Piotr Doroszenko / Semen Nalewajko / Iwan Mazepa

Zadanie 7. (0–3 pkt)

Opisz przebieg i skutki potopu szwedzkiego (1655-1660) dla Rzeczpospolitej Obojga Narodów.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Wyjaśnij, na czym polegał kryzys demograficzny i gospodarczy Rzeczypospolitej w drugiej połowie XVII wieku.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij przyczyny i przebieg powstania Chmielnickiego (1648) oraz jego wpływ na osłabienie Rzeczpospolitej.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Scharakteryzuj konflikty wewnętrzne i zewnętrzne Rzeczypospolitej w XVII w. oraz ich konsekwencje.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xvii-w

Sprawdzian: Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej, XVII w. (klasa 2 liceum)

Grupa B

Historia: Wazowie na tronie, wojny XVII wieku i kryzys państwa

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 22

10 zadań, 22 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Bitwa pod Wiedniem w 1683 roku, w której wojska polsko-cesarskie pod dowództwem Jana III Sobieskiego pokonały armię turecką, była punktem zwrotnym w:

Ⓐ wojnie trzynastoletniej z zakonem krzyżackim
Ⓑ konflikcie polsko-rosyjskim o Ukrainę
Ⓒ rywalizacji polsko-szwedzkiej o dominację na Bałtyku
Ⓓ ekspansji Imperium Osmańskiego w Europie Środkowej

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Pokój w Karłowicach (1699):

Ⓐ koniec potopu szwedzkiego, odzyskanie Inflant
Ⓑ koniec wojen tureckich, odzyskanie Podola
Ⓒ koniec wojny z Moskwą, odzyskanie Smoleńska
Ⓓ koniec wojen kozackich, odzyskanie Zadnieprza

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Zwycięska dla wojsk polsko-litewsko-austriackich pod dowództwem Jana III Sobieskiego bitwa z 1683 roku, która powstrzymała ekspansję turecką w Europie Środkowej, rozegrała się pod:

Ⓐ Chocimiem
Ⓑ Kircholmem
Ⓒ Wiedniem
Ⓓ Beresteczkiem

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Za pierwsze zerwanie sejmu przez liberum veto uznaje się tradycyjnie wystąpienie z 1652 r. posła:

Ⓐ Władysława Sicińskiego
Ⓑ Jerzego Lubomirskiego
Ⓒ Mikołaja Zebrzydowskiego
Ⓓ Bogusława Radziwiłła

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–4 pkt)

Oceń prawdziwość stwierdzeń dotyczących Rzeczypospolitej w XVII w.:

1. Jan II Kazimierz abdykował w 1668 r. — był pierwszym polskim królem, który zrzekł się korony za życia.	**P**	**F**
2. Liberum veto po raz pierwszy zostało użyte w 1652 r. przez posła Władysława Sicińskiego, co zerwało obrady sejmu.	**P**	**F**
3. Ugoda hadziacka (1658) włączyła Ukrainę do Rzeczypospolitej jako trzecie równorzędne państwo i weszła trwale w życie.	**P**	**F**
4. Bitwa pod Wiedniem (1683) zakończyła się zwycięstwem wojsk tureckich nad armią polsko-cesarską Jana III Sobieskiego.	**P**	**F**

Przy każdym zdaniu zakreśl P (prawda) albo F (fałsz).

Zadanie 6. (0–2 pkt)

Uzupełnij zdania: (1) Bitwa z 1683 roku, w której wojska pod dowództwem Jana III Sobieskiego pokonały Turków pod murami stolicy Austrii, to bitwa pod (1) _____ . (2) Zasada wymagająca jednomyślności w podejmowaniu uchwał sejmowych, po raz pierwszy zerwana w 1652 roku, nazywana jest (2) _____ .

(1) do wyboru: Kircholmem / Chocimiem / Beresteczkiem / Wiedniem

(2) do wyboru: nihil novi / pacta conventa / neminem captivabimus / liberum veto

Zadanie 7. (0–3 pkt)

Wyjaśnij przyczyny i skutki powstania Chmielnickiego (1648) dla Rzeczpospolitej.

Zadanie 8. (0–3 pkt)

Opisz Potop Szwedzki (1655–1660) i jego skutki dla Rzeczypospolitej.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

Wyjaśnij przyczyny i skutki potopu szwedzkiego (1655–1660) dla Rzeczypospolitej.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

Scharakteryzuj przyczyny i przebieg powstania Chmielnickiego oraz jego konsekwencje dla Rzeczypospolitej.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xvii-w

Sprawdzian: Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej, XVII w. (klasa 2 liceum)

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **B**

4. (1 pkt) **C**

5. (4 pkt) **1. P; 2. F; 3. P; 4. P** — po 1 pkt za zdanie

6. (2 pkt) **(1) Wiedniem; (2) Bohdan Chmielnicki** — po 1 pkt za lukę

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Potop szwedzki (1655–1660) to inwazja Szwecji na Rzeczpospolitą (w latach 1656–1657 Szwecję wspierała Brandenburgia). Szlachta wielkopolska skapitulowała pod Ujściem, a wielu magnatów i szlachciców przeszło na stronę Karola X Gustawa. Rzeczpospolita straciła według szacunków nawet do 40% ludności (głód, epidemie, rzezie). Obrona Jasnej Góry (1655) stała się symbolem oporu i związała katolicyzm z polską tożsamością. Traktatami welawsko-bydgoskimi (1657) Polska zrzekła się zwierzchnictwa lennego nad Prusami Książęcymi, a pokojem w Oliwie (1660) — większej części Inflant (zachowała Łatgalię).
Punktacja: 1 pkt za przyczyny i przebieg (najazd Karola X Gustawa, kapitulacja szlachty pod Ujściem). 1 pkt za skutki demograficzne i gospodarcze (spustoszenie kraju, ogromne straty ludności — szacunki sięgają 1/3 i więcej). 1 pkt za znaczenie (obrona Jasnej Góry jako mit fundacyjny; traktaty welawsko-bydgoskie i pokój w Oliwie).

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Druga połowa XVII wieku przyniosła Rzeczypospolitej głęboki kryzys, spowodowany serią wyniszczających wojen — potopem szwedzkim (1655–1660), wojnami z Kozakami i Rosją oraz konfliktami z Turcją. Wojny te doprowadziły do znacznego spadku liczby ludności wskutek walk, epidemii i głodu, a także do zniszczenia wielu miast i majątków szlacheckich. Skutkiem był długotrwały upadek gospodarczy, osłabienie handlu i finansów państwa oraz stopniowa utrata znaczenia międzynarodowego Rzeczypospolitej na rzecz sąsiednich mocarstw.
Punktacja: Przyczyny — wojny (potop szwedzki, wojny z Turcją, powstanie Chmielnickiego) i ich zniszczenia (1 pkt) + skutki demograficzne — znaczny spadek liczby ludności (1 pkt) + skutki gospodarcze — upadek miast i handlu, osłabienie pozycji międzynarodowej (1 pkt). Maks. 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Powstanie Chmielnickiego wybuchło w 1648 r. jako bunt Kozaków zaporoskich i prawosławnego chłopstwa ukraińskiego przeciw uciskowi szlachty polskiej oraz dyskryminacji religijnej. Bohdan Chmielnicki zawarł sojusz z Tatarami krymskimi i zadał wojskom koronnym szereg klęsk, m.in. pod Korsuniem i Piławcami. Powstanie doprowadziło do głębokiego osłabienia militarnego i gospodarczego Rzeczpospolitej, otworzyło drogę do późniejszej interwencji Rosji (ugoda perejasławska 1654) oraz przyczyniło się do wybuchu potopu szwedzkiego.
Punktacja: Przyczyny - ucisk Kozaków i chłopstwa prawosławnego przez szlachtę (1 pkt). Przebieg - sojusz z Tatarami, klęski wojsk koronnych (1 pkt). Skutki - osłabienie militarne i gospodarcze, otwarcie drogi dla interwencji Rosji i Szwecji (1 pkt). Łącznie 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Lib.veto, magnaci, Chmielnicki. Szwecja, Rosja, Turcja. Utrata Inflant, Ukrainy.
Punktacja: Wewn.(1)+zewn.(1)+konsekwencje(1).

Grupa B

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **B**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **A**

5. (4 pkt) **1. P; 2. P; 3. F; 4. F** — po 1 pkt za zdanie

6. (2 pkt) **(1) Wiedniem; (2) liberum veto** — po 1 pkt za lukę

7. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Powstanie Chmielnickiego wybuchło w 1648 roku jako reakcja Kozaków i prawosławnych chłopów ukraińskich na ucisk pańszczyźniany oraz dyskryminację religijną ze strony polskiej magnaterii kresowej. Sprzymierzeni z Tatarami Kozacy zadali wojskom koronnym szereg dotkliwych klęsk. Powstanie znacząco osłabiło Rzeczpospolitą i doprowadziło w 1654 roku do ugody perejasławskiej, na mocy której Kozacy poddali się protekcji Rosji, co zapoczątkowało długotrwałe wojny polsko-rosyjskie o Ukrainę.
Punktacja: Wskazanie przyczyn (ucisk pańszczyźniany i religijny Kozaków i chłopów prawosławnych, konflikty z magnaterią kresową) – 1 pkt. Wskazanie przebiegu (sojusz z Tatarami, klęski wojsk koronnych) – 1 pkt. Wskazanie skutków (osłabienie Rzeczpospolitej, ugoda perejasławska Kozaków z Rosją w 1654 roku, wojny z Moskwą i Szwecją) – 1 pkt. Łącznie 3 pkt.

8. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Potop Szwedzki (1655–1660): Szwecja zaatakowała wyczerpany wojnami kraj — elektor brandenburski i Kozacy wsparli najeźdźców. Szwedzi opanowali większość Korony. Punkt zwrotny: obrona klasztoru na Jasnej Górze (Częstochowa) pod wodzą przeora Augustyna Kordeckiego wzbudziła opór szlachty i chłopów; Jan Kazimierz ogłosił śluby lwowskie. Skutki: Polska utraciła ok. 1/4 ludności (zarazy, głód, masakry); zniszczenia materialne porównywane do II wojny światowej; traktat w Oliwie (1660) — Rzeczpospolita straciła Inflanty na rzecz Szwecji; destabilizacja polityczna przyspieszyła kryzys ustrojowy (liberum veto).
Punktacja: 1 pkt: przyczyny (najazd Szwecji, prośba magnatów litewskich) i przebieg (Karol X Gustaw zajął większość ziem); 1 pkt: obrona Jasnej Góry jako punkt zwrotny i opór; 1 pkt: skutki (traktat w Oliwie 1660, straty ludności, zniszczenia gospodarcze, utrwalone liberum veto). Łącznie 3 pkt.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Potop szwedzki wybuchł na tle rywalizacji polsko-szwedzkiej o Inflanty oraz dynastycznych roszczeń szwedzkich Wazów do polskiego tronu, a osłabiona wojną z Kozakami Rzeczpospolita stała się łatwym celem inwazji. Skutkiem była katastrofa demograficzna i gospodarcza — zniszczenie znacznej części miast i wsi oraz utrata znacznej części ludności, co pogłębiło długotrwały kryzys państwa. Obrona klasztoru na Jasnej Górze w 1655 r. stała się symbolem oporu i przyczyniła się do zwrotu w nastrojach społecznych sprzyjających kontrofensywie.
Punktacja: Uwzględnienie przyczyn (rywalizacja o Inflanty, szwedzkie roszczenia dynastyczne Wazów, osłabienie RP wojnami kozackimi) oraz skutków (ogromne straty demograficzne i gospodarcze, zniszczenia miast, utrwalenie kryzysu państwa, obrona Jasnej Góry jako symbol oporu). Maks. 3 pkt.

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Przyczyny: ucisk pańszczyźniany ludności ukraińskiej, konflikty religijne (prawosławni vs katolicy/unici), ograniczanie swobód kozackich. Przebieg: Bohdan Chmielnicki stanął na czele buntu w 1648 r., pokonał wojska polskie pod Żółtymi Wodami i Korsuniem. Konsekwencje: ugoda w Perejasławiu (1654) — Kozacy oddali się pod opiekę cara moskiewskiego, co doprowadziło do wojny polsko-rosyjskiej i trwałej utraty wpływów Polski na lewobrzeżnej Ukrainie.
Punktacja: Przyczyny (1 pkt) + przebieg (1 pkt) + konsekwencje (1 pkt). Razem 3 pkt.

Skala ocen (orientacyjna, 22 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	20–22 pkt
dobry (4)	17–19 pkt
dostateczny (3)	11–16 pkt
dopuszczający (2)	7–10 pkt
niedostateczny (1)	0–6 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/historia/rzeczpospolita-w-xvii-w**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.